

Nghiên cứu vai trò của nghe chép chính tả trong giảng dạy kỹ năng nghe cho sinh viên năm thứ 1 Trường Đại học Công nghệ, Đại học Quốc gia Hà Nội

Chu Thị Phương Vân*

*Trường ĐHNN, ĐHQG Hà Nội

Received: 6/11/2023; Accepted: 16/12/2023; Published: 25/01/2024

Abstract: At the University of Engineering and Technology, listening comprehension is a major issue for first-year students because most of them did not learn this skill in school. Because of their limited vocabulary, the speakers' rapid speech, and their ignorance of some basic pronunciation rules like linking sounds and elision, students find it difficult to catch the words. Numerous techniques have been used, including the dictation method, to help students develop their listening skills. This writing presents the definition, benefits, and drawbacks of the approach, how to carry out the activity as well as how it affects learning listening skills.

Key words: dictation, listening skill, first-year students.

1. Đặt vấn đề

Có thể nói rằng với chương trình tiếng Anh B1 dành cho sinh viên năm thứ 1-ĐHCN-ĐHQGHN, cả bốn kỹ năng đều được chú trọng bởi mục đích của khóa học là tạo nền tảng vững vàng cho các em để có đủ năng lực thi đạt CĐR môn học. Tuy nhiên, kỹ năng nghe luôn là một kỹ năng khó bởi đa số các em không được thực hành nhiều kỹ năng này ở các cấp học phổ thông. Điều này dẫn đến tâm lý sợ học nghe khi các em lên đại học năm thứ 1. Nhận thức được điều này, các giáo viên đã áp dụng nhiều phương pháp để giúp các em cải thiện kỹ năng nghe của mình, trong đó phải kể đến kỹ năng nghe chép chính tả. Với trải nghiệm của mình khi áp dụng phương pháp này vào giảng dạy một lớp tiếng Anh B1 cho ĐHCN, tôi muốn phân tích ưu điểm, hạn chế, quy trình thực hiện cũng như hiệu quả của phương pháp nghe chép chính tả trong việc cải thiện kỹ năng nghe của sinh viên.

2. Nội dung nghiên cứu

Phương pháp nghiên cứu chủ yếu trong bài viết này là đọc tài liệu và phỏng vấn sinh viên.

2.1. Một số khái niệm

* **Kỹ năng nghe:** Nghe là một trong số các kỹ năng ngôn ngữ được sử dụng thường xuyên nhất, đóng vai trò quan trọng trong quá trình giao tiếp. Các nhà nghiên cứu ngôn ngữ đã đưa ra những định nghĩa khác nhau về kỹ năng nghe.

Vandergrift (1999) cho rằng nghe là một hoạt động phức tạp mà người nghe phải phân biệt được các âm thanh, hiểu được từ vựng, cấu trúc ngữ pháp,

trọng âm, ngữ điệu và nắm bắt được thông điệp của lời nói và hiểu nó trong ngữ cảnh văn hóa xã hội của phát ngôn. Một định nghĩa khác cho rằng nghe không chỉ là tiếp nhận âm thanh bằng đôi tai mà còn liên quan đến một số quá trình như hiểu, phân tích, tập trung và xác định thông điệp mà người nói muốn truyền tải. (Rost, 2005).

Nghe chép chính tả: được coi là một phương pháp giảng dạy đã có từ rất lâu. Với sự phát triển của khoa học công nghệ, nhiều phương pháp dạy nghe mới đã xuất hiện, phần nào đã thay thế phương pháp truyền thống này. Tuy nhiên, nghe chép chính tả vẫn có những tác dụng, vai trò riêng của nó.

Theo từ điển ngôn ngữ học ứng dụng Longman, (Richard, Platts & Weber, 1992) nghe chép chính tả là phương pháp áp dụng cả trong giảng dạy lẫn kiểm tra đánh giá, trong đó người học hoặc thí sinh sẽ được nghe một đoạn văn bản và có quãng nghỉ để họ kịp ghi lại những gì nghe được một cách chính xác nhất có thể.

Flowerder and Miller (2005, p.200) miêu tả nghe chép chính tả là một phương pháp đơn giản, trong đó người học nghe một văn bản được đọc to lên và ghi lại những gì họ nghe thấy. Văn bản có thể được đọc nhiều lần, được chia nhỏ thành từng phần hay các đơn vị thông tin để người học có thời gian để xử lý và chép lại những gì nghe được.

2.2. Ưu điểm và nhược điểm của phương pháp nghe chép chính tả

Theo Alkire (2002), nghe chép chính tả có nhiều

lợi ích:

- Rèn cho người học một kỹ năng quan trọng đó là ghi chép từ, cụm từ chìa khóa, những thông tin quan trọng. Điều này rất có ích khi người học phải nghe những bài giảng, bài thuyết trình dài.

- Rèn cho người học khả năng ghi nhớ ngắn hạn, tức là người học lưu những câu có nghĩa trong não bộ, sau đó nhớ lại và chép ra.

- Nó là công cụ để giáo viên kiểm soát người học, kiểm tra khả năng và kỹ năng của họ.

- Hoạt động nghe chép chính tả là hoạt động học tích cực bởi trong quá trình chép, sinh viên có thể làm việc theo nhóm hoặc theo cặp, cùng tham gia vào hoạt động, sau đó tự đối chiếu và sửa lỗi của mình.

- Nó là dạng hoạt động giúp người học ôn tập lại kiến thức đã học ví dụ như từ vựng, cấu trúc ngữ pháp, dấu câu ... Giáo viên có thể chủ động đưa những nội dung đã học vào bài chép chính tả để củng cố, ôn luyện lại kiến thức.

- Vì người học được tiếp xúc với đa dạng từ vựng và cấu trúc nên vốn từ của họ cũng được mở rộng. Hơn nữa, càng nghe đi nghe lại nhiều lần, người học càng có cơ hội sử dụng từ ngữ một cách chuẩn xác.

- Hoạt động nghe chép chính tả có thể áp dụng cho người học ở bất cứ trình độ nào, từ học sinh tiểu học đến sinh viên đại học. Quy trình thực hiện cũng rất đơn giản.

- Không đòi hỏi giáo viên có kinh nghiệm để tiến hành hoạt động.

- Giúp tăng cường khả năng phát âm và ngữ điệu của người học. Mặc dù không có chủ đích, nhưng việc nghe đi nghe lại nhiều lần khiến cho não bộ của người học tiếp nhận những cách phát âm, ngữ điệu của lời nói một cách tự nhiên và dần hình thành những cách nói chuẩn xác, giống với người bản xứ hơn.

- Trong quá trình thực hiện, giáo viên có thể đi lại trong lớp, quan sát bài viết của từng cá nhân và trợ giúp bằng cách sử dụng ngôn ngữ điệu bộ, cử chỉ.

Tuy nhiên, phương pháp này cũng có một số nhược điểm như sau:

- Tốn nhiều thời gian, nhất là với dạng nghe chép chính tả mà người học phải ghi lại từng từ một.

- Trí nhớ ngắn hạn có thể bị quá tải nếu như có quá nhiều thông tin mà người học không hiểu, dẫn đến chán nản.

- Đây là phương pháp ít tương tác giữa người học và người dạy, nên có thể đôi lúc dẫn đến sự buồn tẻ.

2.3. Thực trạng việc học kỹ năng nghe của sinh viên năm thứ nhất, Trường ĐHCN, ĐHQGHN.

Với sinh viên trường ĐHCN, môn tiếng Anh không phải là môn thi đầu vào của các em nên đa số các em không dành nhiều thời gian cho môn học này. Ở bậc phổ thông, các em cũng chỉ học để làm được các bài kiểm tra, bài thi theo dạng thức truyền thống, tập trung vào ngữ pháp và đọc hiểu. Nhiều em còn không được học kỹ năng nghe trên lớp. Chính vì vậy, khi lên đại học, với môn tiếng Anh B1, các em phải học đủ cả 4 kỹ năng và các kiến thức ngôn ngữ để tạo nền tảng vững vàng tham gia bài thi CĐR. Nhiều em thấy bỡ ngỡ với kỹ năng nghe và cảm thấy kỹ năng này là quá khó vì nhiều lý do như từ vựng hạn chế, tốc độ nói nhanh, các em không nắm được những quy tắc phát âm cơ bản như nối âm, nuốt âm, không biết đến trọng âm, ngữ điệu, nhịp điệu. Đây chính là rào cản khiến các em thấy không hiểu, hoặc hiểu rất ít nội dung bài nghe, dẫn đến chán nản, sợ học nghe.

Giáo trình mà sinh viên năm thứ nhất ĐHCN học kỹ năng nghe là giáo trình Unlock 2, Listening and Speaking. Các bài nghe trong giáo trình có các chủ đề rất cập nhật, thú vị, tốc độ nói vừa phải, rõ ràng. Mỗi bài nghe còn kèm theo các câu hỏi nghe hiểu và bài tập về ngữ âm, trọng âm...

2.4. Các bước tiến hành kỹ thuật nghe chép chính tả.

Có nhiều dạng bài tập nghe chép chính tả nhưng tôi áp dụng hai dạng chính là điền từ vào chỗ trống và chép lại một đoạn ghi âm. Ngữ liệu để thiết kế bài tập nghe dạng này chính là một đoạn ghi âm trong giáo trình các em đang học. Ở những tuần đầu tiên, tôi chọn những đoạn ghi âm tốc độ nói chậm, từ ngữ và cấu trúc đơn giản, sau đó tạo chỗ trống với những từ cần điền phù hợp, bắt bản ghi và yêu cầu các em điền từ còn thiếu vào chỗ trống. Khi các em đã quen dần với dạng bài này, độ khó của bài tập được nâng lên bằng cách yêu cầu sinh viên nghe và chép lại toàn bộ một đoạn ghi âm trong giáo trình. Người học cũng được giới thiệu những từ và cấu trúc mới trước khi nghe. Tôi cũng khuyến khích các em tự luyện tập nghe ở nhà bằng phương pháp này.

Tùy vào trình độ của người học và thực tế giảng dạy, việc áp dụng phương pháp này có thể linh hoạt về nguồn và độ dài của ngữ liệu, số lần người học được nghe bản ghi ... Nói chung, các bước cụ thể để áp dụng phương pháp nghe chép chính tả có thể được tiến hành như sau:

- Giáo viên có thể lựa chọn một bản ghi âm từ nhiều nguồn khác nhau, miễn là có giọng nói của

người bản xứ, không quá dài và phù hợp với trình độ của người học về độ khó như từ vựng, cấu trúc ngữ pháp, tốc độ nói. Nguồn của tài liệu rất đa dạng, như là trích đoạn hội thoại của 1 bộ phim, video, bài hát ... Giáo viên có thể chủ động lựa chọn văn bản có những từ vựng và cấu trúc ngữ pháp đúng với mục đích giảng dạy của mình và có thể giới thiệu trước cho người học để đảm bảo rằng người học hiểu hết được các từ và cấu trúc có trong bản ghi âm.

- Giáo viên bật bản ghi ở tốc độ bình thường để người học nghe từ đầu đến cuối nhưng không ghi chép gì. Mục đích của bước này chỉ để người học hiểu khái quát nội dung bài nghe cũng như làm quen với giọng nói.

- Sau đó giáo viên bật bản ghi lần hai và căn chỉnh ngừng hợp lý để người học có thể đủ thời gian để chép lại những gì nghe được. Thời gian ngừng ở đây tùy thuộc vào độ dài, độ khó của bản ghi và trình độ của người học. Nếu người học không nghe và chép được phần nào thì yêu cầu bỏ qua và tiếp tục nghe chép phần tiếp theo.

- Bước tiếp theo, giáo viên bật lại lần nữa, có dừng lại giữa các đoạn để người học hoàn thiện bài chép của mình. Ở bước này, giáo viên có thể cho người học làm việc theo cặp để soát chéo cho nhau, thảo luận để tìm ra đáp án đúng.

- Sau cùng, giáo viên có thể cung cấp văn bản để người học đối chiếu, so sánh những gì họ chép được với âm thanh gốc. Yêu cầu sinh viên đặc biệt chú ý đến những từ không nghe được và tìm hiểu nguyên nhân (do từ mới, do giọng đọc, do người nói nói âm, nuốt âm ...) để rút kinh nghiệm lần sau.

2.5. Lợi ích của phương pháp nghe chép chính tả với việc học kỹ năng nghe.

Trải qua 1 kì áp dụng kỹ thuật nghe chép chính tả cho một lớp tiếng Anh B1-ĐHCN, tôi thấy bài kiểm tra nghe sau 13 tuần học đã thể hiện được sự tiến bộ rõ rệt của sinh viên so với bài kiểm tra đầu vào. Thêm vào đó, sinh viên cũng có những phản hồi tích cực về phương pháp này. Ngoài những lợi ích không thể phủ nhận mà nghe chép chính tả đem lại cho người học như từ vựng, ngữ pháp, phát âm, chính tả ... thì phương pháp này giúp cải thiện kỹ năng nghe của người học rất nhiều.

- Với phương pháp này, người học được rèn thói quen tập trung cao khi nghe. Nghe chép chính tả là một hình thức nghe đặc biệt khi người học phải chép lại những gì nghe được khi một đoạn văn bản được đọc lên. Do đó, người học phải thật chú ý vào lời

nói, bao gồm cả cách phát âm, ngữ điệu thì mới nhận diện được âm thanh. Không những thế, kỹ thuật này còn yêu cầu phải tiếp nhận lời nói một cách chính xác, nhận diện được các từ, cụm từ, cấu trúc câu, do đó người học phải nghe thật cẩn thận và tập trung thì mới có thể ghi chép lại một cách chính xác.

- Giúp cho người học làm quen với nhiều ngữ điệu, tình huống, phong cách nói khác nhau.

- Giúp cho người học rèn luyện tính kiên trì khi nghe, bởi chỉ có kỹ thuật nghe chép chính tả mới khiến người nghe phải nghe đi nghe lại nhiều lần để không bỏ lỡ thông tin.

- Giúp người nghe cải thiện được trí nhớ ngắn hạn. Quy trình Nghe - Ghi nhớ - Chép lại rèn cho người học khả năng ghi nhớ thông tin tốt hơn. Điều này vô cùng có ích với kỹ năng nghe khi mà luồng thông tin đến liên tục, việc ghi chép để theo kịp được tốc độ lời nói rất cần đến khả năng ghi nhớ tạm thời.

3. Kết luận

Có thể nói rằng, vì nhiều lý do chủ quan và khách quan mà việc học nghe thực sự là một khó khăn lớn đối với nhiều sinh viên năm thứ nhất ở trường ĐHCN. Làm thế nào để giúp các em cải thiện được kỹ năng nghe trong khoảng thời gian ngắn hai học kì luôn là trăn trở của các giáo viên. Bài viết này đã trình bày quan điểm và trải nghiệm của tác giả khi áp dụng phương pháp nghe chép chính tả cho một lớp tiếng Anh B1, đồng thời nêu ưu điểm, nhược điểm cũng như cách thức tiến hành phương pháp này. Dù đây được coi là một phương pháp đã cũ nhưng nó vẫn có tác dụng đáng kể để cải thiện kỹ năng nghe của sinh viên. Hi vọng rằng bài viết cũng góp phần giúp giáo viên và sinh viên hiểu phần nào tác dụng của phương pháp này để có thể áp dụng vào giảng dạy và học kỹ năng nghe.

Tài liệu tham khảo

1. Alkire (2002). *Dictation as a language learning device (TESL, TEFL)*. The Internet TESL Journal, 8(2), 5. Retrieved on April 30, 2015, from <http://iteslj.org/Techniques/Alkire-Dictation.html>.
2. Richards, JC & Platt, J. & Weber, H. (1985). *Longman Dictionary of Applied Linguistics*. Essex: Longman.
3. Rost, M. (2005). *L2 Listening*. In E. Hinkel (Ed), *Handbook of Research in Second Language Teaching and Learning* (p.503). London: Lawrence Erlbaum Associates
4. Vandergriff, L. (1999). *Facilitating second language listening comprehension: acquiring successful strategies*. EFL journal, 53(3). 168-176]